«AZƏRBAYCAN» qəzetinin 1919-cu il 26 fevral (Çərşənbə günü) tarixli 123-cü nömrəsinin ADA Universitetinin dəstəyi ilə transliterasiyası

AZƏRBAYCAN

Çaharşənbə, 25 cəmadiyələvvəl sənə 1337.
26 şubat sənə 1919.

Gündəlik siyasi, ictimai, ədəbi, iqtisadi türk qəzetəsidir

Məhəlli-idarə:
Bakı, Vorontsovski və Qubernski küçələrin küncündə 4 nömrəli evdə "Azərbaycan" idarəsi.

Telefon nömrə: 39-60.

Tək nüsxəsi 80 qəpik.

Türk və islamlığa müfid məqalələrə səhifələrimiz açıqdır.

Dərc olunmayan övraq iadə edilməz.

Dərc edilən məqalatın mükafatını idarə təyin edir.

Abunə şəraiti:
Bakı üçün 1 aylığı 18 rublə,
2 aylığı 32 rublə, 3 aylığı 45 rublə.
Qeyri şəhərlər üçün 1 aylığı 20 rublə,
2 aylığı 35 rublə, 3 aylığı 50 rublədir.

Elan fiatı: sətri 3 rublə. Kərratla gedən elanlar üçün güzəşt edilir.

AZƏRBAYCAN MƏCLİSİ-MƏBUSANINDA

11-inci iclas

(keçən nömrədən mabə'd)

Sədr - Daha söz istəyən yoxmu? Məhəmməd Əmin Rəsulzadə.

Rəsulzadə - Möhtərəm Sultan Məcid [Qənizadə] əfəndi söylədilər ki, aşkardır onuncu nömrə siyahı Mərkəzi Komitə tərəfindən tərtib edildiyindən, hamı müsəlmanlar ona səs verəcəkdilər. Amma məsələ o qədər də aşkar deyildir. Əgər məsələ Sultan Məcid əfəndinin buyurduğu kimi aşkar olsaydı, meydana 11, 14 və qeyri nömrəli müsəlman siyahıları çıxmazdı. Camaat 5-6 müsəlman siyahısı üzərində düşündü və səsini, rəyini müdafiə etmək istədiyi yerə verdi. Bu məsələnin bir cəhəti. Bir də təklif olunur ki, "Müsavat" öz hissəsinə düşən namizədini versin, yerdə qalan namizədləri 42 nəfər versin. Biz buna etiraz etməzdik, çünki "Müsavat" həman 42 [nəfər] arasında əksəriyyət təşkil etdiyindən mexanik hərəkət etsəydi, istədiyi qədər adam keçirə bilərdi. Fəqət, biz mexanik səsə qoymaqla əksəriyyətimizdən istifadə etmək istəmədik. Lakin milli komitələr içində bir vəziyyət var ki, onu nəzərə almalıdır. Çünki siyahı məsələsində bunu böylə düşünmək olmaz. Hərçənd Milli Komitənin səlahiyyəti 42 nəfərə verilmişdi, fəqət, böylə düşünmək şəklən düz olsa da, mənən düz olmaz. Əgər bu səlahiyyəti Parlaman qəbul etsə, yenə "Müsavat" bir şey qeyb etməz. Lakin bir tənasüb əsası var ki, biz onu pozmuş olarız. Seymdə də olduğu kimi, çıxmış üzvlər yerinə mənsub olduğu firqə namizəd göstərməlidir. Biz bu əsası pozmaq istəmədik və on nömrəli siyahı daxilində qalmış üzvlər, çıxanların yerinə yeni namizəd qoymaq istədilər. Buna şəklən irad olsa da, mənən ola bilməz. Çünki müəyyən bir qisim əhali on nömrəli siyahıda olan müəyyən adamlara səs vermiş, demək o adamlara etibar etmişdir. Seçiləcək namizədlər də camaatın qismi-müəzzəminin [böyük hissəsinin] rəğbətini qazanmış olan adamların fikrinə uyğun və onları təmsil edəcək adamlar olmaq üçün, həmin siyahının üzvləri tərəfindən intixab olunmalıdırlar [seçilməlidirlər]. Şimdi o adamların yarısı yoxsa, onu təmsil edəcək və yerlərinə nümayəndə verəcək bir mərkəz varsa, o da həman onuncu nömrəyə səs verən əhalinin etibarını qazanmış on nömrəli siyahıda olan başqa nümayəndələrdir. Siz bu haqqı onların əlindən almaqla əhalinin hüququna təcavüz etmiş olursunuz. Biz də buna mötərizik [etiraz edirik].

Sədr - Söz Qənizadənindir.

[Sultan Məcid] Qənizadə - Mən genə deyirəm o 8 nəfər Parlaman əzalığına [üzvlüyünə] geçəcək və biz də onlara etibar edəcəyiz. Ancaq biz burada əsasdan danışırdıq, düzdür onuncu nömrə "Müsavat"dan və Milli Komitədən ibarətdir. Bu da doğrudur ki, "Müsavat" var, amma Milli Komitə dönüb Parlaman olmuşdur. Deməli, o Milli Komitə var, mövcuddur. O vaxt 44 nəfər idi. *(Səslər: 42 idi.)* Şimdi həştad olmuşdur. İndi o həştad nəfərin ixtiyaratını "Müsavat"a vermək olmaz.

Sədr - Təklif var ki, müzakirat qət olunsun [kəsilsin]. Əhməd bəy, təklifinizmi var?

Əhməd Cövdət [Pepinov] - Təklif edərdik, o 8 adamın siyahısı verilsin 42 nəfərin səvabdidinə [təsdiqinə].

Sədr - Onuncu nömrə siyahının barəsində böylə bir təklif var: Parlamandan xaric olan üzvlərin yerinə bu adamlar namizəd göstərilirlər: Mustafa Vəkilov, Ağa Əminov, Yusifəli Əliyev, Məhəmmədbağır Şeyxzamanov, Məhəmməd Əli Rəsulzadə, Behbud ağa Cavanşir, Bəhram bəy Axundov və Əbdüləli bəy Əmircanov. Mən bu siyahını səsə qoyuram. Hər kim bu siyahıya razı isə əlini qaldırsın - 19, kim əleyhinə isə əlini qaldırsın - 15, kim səs verməmişsə əlini qaldırsın - 2. Deməli, məsələ qəbul olunur.

Cəmo bəy [Hacınski] - Kvorum yoxdur.

Səslər - Var, var!

Sədr - Mən təsdiq edirəm ki, var və keçirəm növbədəki məsələyə. Oxuyun.

Katib - Göyçay nümayəndəsi Hacı Hüseyn Əfəndizadənin 5 günlük, Qarabağ vəkili Qara bəy Əliverdiyevin bir aylıq, Zaqatala nümayəndəsi Bayram Niyazi Kiçikxanovun 20 günlük və Cavad bəy Məlik-Yeqanovun 10 günlük məzuniyyət haqqındakı ərizələrini oxuyur. Cavad bəy ərizəsini geri götürür. Yerdə qalanların məzuniyyəti qəbul olunur.

Sədr - Keçirəm növbədəki məsələyə. Söz Abuzər bəy Rzayevindir.

Abuzər bəy Rzayev - Dağıstan Hökuməti bizdən 10 milyon manat faizsiz borc istəyir. Hökumət bu borcun verilməsinə razıdır. Əgər Parlaman təsdiq edərsə, verəriz. Pul təcili surətdə istənildiyindən Parlaman baxıb təsdiq edənədək hökumət Senoren Konventin [Ağsaqqallar Şurasının] rizası ilə 3 milyon manat buraxmışdır. Parlaman təsdiq etdikdən sonra qalanını da verəcəkdir. Dağıstan Hökuməti bu borcu iki ilə qaytarmalıdır. Bundan əlavə, Dağıstan Hökuməti bizim hökumətimiz tərəfindən Şimali Qafqaziyada alınmış olan 90 vaqon buğda və sair ərzaq şeylərini xərcsiz buraxmağı vəd etmişdir. Əgər Parlaman qəbul edərsə, Maliyyə nazirinə tapşırılsın bu xüsusda Dağıstan Hökuməti ilə müqavilənamə bağlansın. Büdcə-maliyyə komissiyası tərəfindən borcun verilməsinə mümaniət [maneçilik] yoxdur və təklif olunur ki, Parlaman təsdiq etsin.

Sədr - Bu barədə kim danışmaq istəyir?

Səslər - Heç kəs; səsə qoyunuz.

Sədr - Danışan yoxdur. Səsə qoyuram. Hər kəs Cibaliyyun Hökuməti-Cümhuriyyəsinə [Dağlılar Respublikası Hökumətinə] 10 milyon manat borc verilməsinə razı isə rica edərim əlin[i] qaldırsın. Deməli, əksəriyyətlə qəbul olunur. Növbədəki məsələ spirtolara aksiz qoymaq haqqındakı qanun layihəsidir.

Səslər - Qalsın sonraya.

Sədr - Təklif var ki, bu məsələ sonraya qalsın. Məsələ gələn iclasa qalır. Komisyonlara təklif olunan namizədlər bunlardır: Ləvaehiqanuniyyə [Qanun layihələri] komissiyasına: [Arşak] Malxazyan (erməni), [Qazi Əhməd] Məhəmmədbəyov (İttihad), [Vasili Mixayloviç] Kujim (   ) və [Abdulla əfəndi] Qəbulzadə (Müsavat). Ərzaq və məmləkət məhsulatı işlərini hüsnidarə üçün Parlaman komissiyasına...

Məhəmməd Əmin (yerindən) - Komissiyalar haqqında mənim bir əsas mülahizəm var.

Sədr - Buyurun!

M. Ə. Rəsulzadə - İndiyə qədər Parlamanda komissiyalar təşkil edildikdə fraksiya hesabı ilə, yəni hər fraksiyadan birər üzvdən ibarət olurdu. Halbuki komissiya Parlamanın rəyini təmsil etməlidir. Bu mülahizə ilə paritet əsası ilə qurmaq düz deyildir. Zira Parlamanda fraksiya qüvvələri müxtəlifdir. Öylə fraksiya var 4 nəfərdən ibarətdir, öyləsi var 20-dən də ziyadədir. Ona görə də bu əsas ədalətsiz olur. Doğrudur, komisyon öz başına heç bir məsələni həll etməyib Parlamana verir, fəqət bununla bərabər komisyonun rəyinin böyük təsiri olur. Bu mülahizə ilə bu fraksiya başı (paritet) hesabının əleyhindəyiz. Doğrudur, Parlamanın bu xüsusda müəyyən bir qanunu yoxdur və nizamnamə bu günlərdə müzakirə ediləcəkdir. Nizamnamə bu məsələni aydınlaşdırar. Lakin o vaxtadək biz təklif edərdik komissiyaların doğru əsas üzərinə qurulması üçün indilik hər komissiyaya firqələr öz üzvlərinin miqdarı nisbətində nümayəndə versinlər. Ona görə biz təklif ediriz nizamnamə qəbulunadək hələlik hər 10 məbusdan bir nümayəndə hesabı ilə təşkil olunsun. Yarıdan ziyadənin də bir nümayəndəyə ixtiyarı olsun. Bu surətlə 10-24 əzadan ibarət fraksiya iki nümayəndə 25-dən 30-adək 3 nümayəndə versin. Bu əsas üzərinə 23 əzadan ibarət olan "Müsavat" fraksiyasına komissiyada 2 nümayəndə yeri verilsin.

[Səməd ağa] Ağamalıoğlu (yerindən) - Evinizi Allah yıxsın, görəsən bizə də bir şey düşdümü?

Sədr - Təklif barəsində danışan varmı?

Səslər - Kvorum yoxdur!

Sədr - Rica edirəm sakit olasınız. Deyirsiniz kvorum yoxdur. Bir neçə qanun var ki, onlara baxacaq komisyon yoxdur. Yoldaşlarınızı buraxmayınız çıxıb getsinlər. Papiros çəkmək bəhanəsi ilə dişarı çıxıb gedirlər, işlər də qalır. Heybətqulu əfəndi, danışmaq istəyirsiniz buyurun!

[Heybətqulu] Məhəmmədbəyov - Cənab sədr buyurdu bir neçə komissiya təşkili lazımdır. Bir para layihə var ki, onlara baxmaq lazım gəlir. Sədrin buyurduğuna görə, komissiyalar təcili olduğundan mən təklif edərdim bu komissiyalar bu saat köhnə əsas ilə intixab edilsinlər [seçilsinlər]. Nizamnamə Parlamana gəldikdən sonra təzə əsasla intixab edərik.

Sədr - İclasda 35 adam var. Kvorum olmadığından iclası qapamağa məcburam. Rica edirəm, gələn iclasın vaxtını təyin edəsiniz.

Səslər - Divani-Rəyasət təyin etsin.

Sədr - İclası qapanmış elan edirəm.

İclas saat 5-ə 20 dəqiqə qalmış qapanır.

Hökumətin istefası

Məclisi-Məbusanın 25 fevral iclasında Rəisi-vükəla [Baş nazir] Fətəli xan Xoyski həzrətlərinin istefa məktubu oxunaraq qərar verilmişdir: Bu Kabinənin istefası qəbul edilərək yeni kabinə təşkili üçün namizəd tapmaq Məclisi-Məbusan sədrinə mühəvvəl edilsin [tapşırılsın] və yeni kabinə təşkilinədək məmləkətin idarəsi sabiq Kabinəyə tapşırılsın.

SÜLH ƏTRAFINDA

Azərbaycan heyəti-mürəxxəsəsinin Parisə əziməti

İstanbuldan alınan xəbərlərə görə, Azərbaycan heyəti-mürəxxəsəsi [nümayəndə heyəti] İstanbuldan çıxaraq Parisə mütəvəccihən əzimət etmişdir [Paris istiqamətində yola düşmüşdür].

Böyükada müşavirəsi

Parisdən xəbər verirlər ki, estonlar, latışlar, litvalılar və ukraynalılar Böyükada müşavirəsinə gəlmək üçün Müttəfiqlərin dəvətini qəbul eyləmişlərdir.

TELEQRAF XƏBƏRLƏRİ

Kiyev, 18 fevral - Şura qoşunları Kiyevi işğal etdikdən sonra burada icra komitəsi təşkil edilmişdir. Komitə rus, yəhudi və ukrayna dilində bir qəzetə nəşrinə qərar vermişdir. Kiyevdə olan fabrikaçıları bolşeviklər 200 milyon manat hərbi naloq verməyə məcbur etmişlərdir. Bu xüsusda fabrikaçıların bir neçə iclasları olmuş, müxtəlif dəstələr arasında naloq təqsim edildikdə [bölündükdə] ixtilaf əmələ gəlmişdir.

Çerniqov - Kiyev qəzetələri xəbər verirlər ki, Odessa, Nikolayev və Xersonda aclıq üsyanı başlanmışdır.

İrlandiyada iğdişaş yoxmuş

Qafqaziyada olan İngiltərə heyəti İrlandiyada iğtişaş olmadığını xəbər verir.

QƏZETƏLƏRDƏN

- Türklər Qarsdan çıxmışlardır və tədricən Qars mahalından da çıxırlar.

- "S. R." qəzetəsinin məlumatına nəzərən [görə], Ənzəlidə iranlılar Lianozovun mədənini işğal və bütün əmələləri [fəhlələri] həbs etmişlərdir. Rusiya səfarətxanası mədən məsələlərinin həllini tə xirə saldığı üçün bu hallar meydana gəlmişdir. Ənzəlidə olan ruslar bu münasibətlə həyəcana düşüb bu barədə general Prjevalskiyə müraciət etmişlər.

General Baratov

İrandakı rus qolordusunun [korpusunun] sabiq komandanı general Baratov Hindistandan Batuma qayıtmışdır. Oradan Tiflisə, Tiflisdən də Bakıya gələcəkdir.

* Kiyevdə məişət adi halına düşür. Hökumət idarələri işə başlayırlar. Kiyev, Şura qoşunları tərəfindən işğal edildiyi üçün Odessada böyük həyəcan vardır. Bir çoxları Odessanın Şura qoşunları tərəfindən işğalını zənn etdiklərindən Odessadan çıxırlar.

* Şura qoşunları Kiyevi işğal etdikdən əvvəl hökumət banklarında bulunan 4 milyard paranı alıb özləri ilə bərabər aparmışlar.

İstanbulda yunan qoşunları

Bern, (13 fevral) - Atina acentəliyinin məlumatına görə, yunan qoşunları İstanbula daxil olmuşlardır.

Vilna, (18 fevral) - Şərqi Prussiyadan övdət edən [qayıdan] Rusiya hərbi əsirləri saxlanılıb cəbrən [zorla] Könüllü nəfərləri cərgəsinə alınırlar və onları sərhədi saxlamağa məcbur edirlər.

* Havas acentəliyi xəbər verir ki, mayda həftədə bir dəfə Qahirə ilə Kəlküttə (Hindistandadır) arasında təyyarə işləyəcəkdir.

NƏZARƏTLƏRDƏ

Azərbaycan və Dağıstan müqavilənaməsi

Bakı, 29 noyabr 1918. Bir tərəfdən Azərbaycan Hökuməti-Cümhuriyyəsi namına [adına] Ticarət və Sənaye naziri vəkili Behbud xan Cavanşir və Maliyyə naziri Məhəmmədhəsən Hacınski hökumətin noyabrın 28-indəki qərarı mövcibincə [əsasında] və digər tərəfdən Dağıstan Hökuməti-Cümhuriyyəsi vəkilləri Bahadır bəy Mallaçıxan və İbrahim bəy Heydərov zeyldəki maddələri havi [aşağıdakı maddələrdən ibarət] işbu müqavilənaməni əqd və imza etdilər [bağladılar və imzaladılar]:

1) Dağıstan Hökuməti noyabrın 1-indən başlayaraq iki illik müddətinə faizsiz olaraq Azərbaycan Hökumətindən 10 milyon borc alır.

2) Əkinçilik rayonlarında Dağıstan Hökumətinin məmuriyyəti vücuda gətirildiyi təqdirdə həmin cümhuriyyət aşağıdakı 3-4-cü maddələr mövcibincə öz borcunu taxıl ilə ödəməyə borclu olur.

3) Hər iki cümhuriyyət birər şəxs təyin edirlər. Bunlar da öz aralarındakı etilafa [razılığa] görə üçüncü bir şəxs intixab edib [seçib], hər üçü bir komissiya təşkil edirlər.

4) Müqavilənamənin 3-üncü maddəsində göstərilən qərar üzrə təşkil edilən komissiya, 2-ci maddə qərarı ilə Azərbaycan Hökumətinə veriləcək taxılın verilməsi müddətini, miqdarını və cinsini müəyyən edir.

5) Azərbaycan Hökumətinin ixtiyarı vardır ki, Dağıstan Cümhuriyyətinin hər bir yerində Dağıstan Hökuməti nümayəndələrinin iştirakı ilə məzənnə qiyməti ilə olaraq öz acentələri vasitəsilə taxıl alsın.

Bu qərarla alınan taxılın Azərbaycana gətirilməsi üçün Dağıstan Hökuməti tərəfindən heç bir mümaniət [maneçilik] göstərilməyir.

6) Həman 10 milyon hesabına olaraq Dağıstan Hökuməti həmin il noyabrın 28-inə qədər müxtəlif vaxtlarda 3 milyon manat almışdır.

Qalan 7 milyon isə dekabr ayı ərzində hissə-hissə verilməlidir.

Həmin müqavilənamə Bakı şəhərində hər iki tərəfin imzası ilə iki nüsxə yazılmalıdır.

Əlavə maddə: Dağıstan Hökuməti Gürcüstan Hökuməti ilə bir yerdə kağız pullar kəsmək sazişinə girişsə, məzkur [deyilən] borc həmin kağız pullar buraxıldığı gündən altı ay müddətindən gec olmamaq şərti ilə əda edilməlidir [qaytarılmalıdır].

Azərbaycan Hökuməti vəkilləri: Məhəmmədhəsən Hacınski, Behbud xan Cavanşir.

Dağıstan Hökuməti vəkilləri: Bahadır Mallaçıxan, İbrahim bəy Heydərov.

(Əslinə mütabiqdir)

TÜRKCƏ DƏFTƏRDARLIQ [MÜHASİBAT]

Hər mülkün, hər xırda bir imarətin tərtibi memar, dülgər, bənna, daşçı, dəmirçi kimi bir çox sənətkarların iştirakı ilə əncama gəlir. Bunlardan bir neçəsi, hətta təkcə biri işdən boyun qaçırarsa, mətlub [tələb olunan] təmirat yarımçılıq qalar, bəlkə heç də düzəlməz. Bu bir balaca təşbeh və timsaldır ki, bunu dövlət və millət maraqlıları heç vaxt gərək unutmasınlar. Zira dövlətin təşkilatı, onun ağırlığı örfən [ənənəyə əsasən], ədəbən, elmən; tüccar, əmələ və əkinçi kimi bir çox əsnafın iştirakı ilə həll və rəf olunar. Hər sinif və bəlkə hər əfradi-millət [vətəndaş] özünə məxsus vəzifəsini bitirdiyi əsnada mənfəəti-şəxsiyyəsindən [şəxsi mənfəətindən] artıq mənfəəti-milliyyəsini [millətin mənfəətini] düşünməlidir. Mənfəəti-milliyyə mülahizə olunmazsa, hər kəs öz güzaranı üçün çalışarsa, hər sinif məhz cibinin dolmağına səcdə edərsə, qəyur [qeyrətli] cavanlarımızın, vətən şühədamızın [şəhidlərimizin] tökülmüş qanı ilə qazanılmış hakimiyyətimiz yenə əlimizdən çıxar, yenə özgələrə möhtac, yenə özgələrə əsir olarıq. Bir dəfə düşünülsün ki, zalımların boyunduruğu altında qalmaq, qasiblərin [qəsbkarların, işğalçıların] ayaqları ucunda sürünmək öylə bir ağır hallardır ki, öylə bir rəzalətdir ki, bugünkü vəhşilərin ən dəniləri [alçaqları] bunu qəbul etmək istəməyir. Bakının altı aylıq əsarəti unudulmasın. Türk qeyrəti və müsəlman namusu olan bir şəxs bunu unuda biləcəkdirmi ki? Bakı xalqının məhkumiyyəti əsnasında ruhanilərdən kimi güllələndi, tacirlərin mədənləri, paraxodları əllərindən alındı, özləri müflis qaldı. Varlılar yoxsul oldu. Yoxsullar çörəksiz qaldı. İşlilər işsiz, fəhlələr ac, əkinçilər çılpaq, imdad istəyənə ölüm, çörək istəyənə daş verildi. Müsəlmanlardan hangi bir sinifə ehtiram göstərildi? Ürəfayamı [ziyalılaramı], tacirlərəmi, füqərayamı? Ziyalılarımız bolşevik əlindən qaçıb gizləndi. Tacirlərimizin ali saraylarını meyxanalara yaxud tövlələrə döndərdilər. "Cümlə cahan füqərası birləşin" deyib bağıran "ağalar" müsəlman füqərasının qanını içirdi. Miskin fəhlə və hamballar yüzlərcə öldürülürdü. Meyitləri də quyulara doldurulurdu. Bumu füqəraya nicat, bumu demokratlara imdad?

Həzərat! Keçmiş günləri fəramuş etməyin [unutmayın]. Bugünkü hakimliyin, bugünkü nemətin qədrini bilin!

Milləti-hakimə [hakimiyyət qazanmış millət] olduğunuzu düşünüb də başınızın üstündə asılmış məhkumiyyətin hədə toxmağını nəzərdə tutun ki, məbada bir gün yenə başınıza taqqıldamasın!! Öylə olarsa, məhşərnizə, qiyamətinizə bir də bu dünyada hazırlaşın!

Öylə zənn olunmasın ki, "Türkcə dəftərdarlıq" ünvanının bu fəğanlara heç də dəxli yoxdur! İrad olunmasın ki, tacirlərin mənfəəti-şəxsiyyəsinə xidmət edən dəftərdarlığın millətlə heç də əlaqəsi yoxdur! Bərəks [əksinə] millət və hökumət təsisatının ehtiyacı bircə ürəfa və ziyalılarımıza deyil, bəlkə əhalimizin ənvai təbəqatına [müxtəlif təbəqələrinə], hətta dərviş və hambalına qədər hamının iştirakı, hamının ictihadı ilə əsas tapacaqdır.

Aya [bəs], millətin əsası nədən ibarətdir? Millətin əsası zəki üləmanın [alimlərin] elmi ilə, ürəfanın mərifəti ilə, ərbabi-fənnin hünəri ilə, zənginlərin malı ilə, əmələnin zəhməti ilə, əkinçinin əməyi ilə və tamam əhalinin də canı və fədakarlığı ilə sabit və bərqərar olar.

İştə hər zəhmətkeş, hər sənətkar özünə məxsus kəsbkarlığı dalınca gedərkən məşğuliyyətindən millətinə xeyir və ya zərər yetişə biləcəyini qabaqca düşünməlidir. Tacirlərimiz düşünsünlər ki, bahalığın ağırlığı millətin füqərası üçün böyük bir cəhənnəm qapısıdır. Bugünkü müsri [yoluxucu] naxoşluqlar ki, həm varlıları, həm də yoxsulları bərabərcə qırıb-çatır, bahalığın bəlası deyilmi? Məmurların rüşvətxorluğu hökumətin əsasına böyük bir sədəmədir [zərbədir]. Bunu rüşvət alanlarla bərabər rüşvət verənlər də düşünsünlər. Əkinçilər, fəhlələr anlasınlar ki, onların zəhməti və hümməti ilə vətənin övladı yaşayır, aclığın qabağı alınır. Bəs zəhmətlərini, hümmətlərini birəbeş, birəon artırsınlar. Bir vaxt Qarabağ kandravatçıları [qaçaqmalçıları] Rusiyadan minlərcə tüfənglər gətirib əğyara, millətin düşməninə böyük qiymətlərə satdılar. Axırda nə oldu? Həman tüfənglərlə yüzlərcə müsəlman əhalisi qətl olundu. Bəlkə, kandravatçıların öz əmiləri, dayıları, hətta özləri tələf olundu. Bu fəqərə [hadisə] "Be mən çe?" deyib axırını mülahizə etməyənlərə ibrət dərsi olsun. Oğruları, quldurları, qatilləri gizlədib hökumətə verməyənlər bilsinlər ki, böylə hərəkətlərlə millətə uçurumlar hazır edirlər ki, həman uçurumlara millətlə bərabər özləri də yıxılacaqlar. Rum tayfası kimi qədim millətlərin tarixi nəzərdən kənar olunmasın. Onların qəza və qədəri bizim də başımıza gələ bilər. Əlhasil, bugünkü mənfəəti-şəxsiyyə gözümüzə pərdə çəkməsin.

Milyonçuların ehsanına darüləcəzələr [qocalar evi], darüşşəfalar [xəstəxanalar], üniversələr [universitetlər] təsis olunacaqdır. Buna iman və etiqad edənlərdənəm. Lakin zənginlərin hümmət və qeyrəti ehsanla deyil, bu gün ən xırdaca şeylərdən, məsələn türkcə dəftərdarlıq kimi məsələlərdən başlanmalıdır.

Hökuməti-müstəbidənin [istibdad hökumətinin] məcburiyyəti ilə müsəlman ticarətxanalarında müamilati-ticariyyə [ticarət əməliyyatları] siyahıları, yəni ticarət dəftərləri rusca saxlanılmalı idi. Türkcə saxlanılmış dəftərlər rus məhkəmələrində qəbul olunmayırdı. Zənn edirəm ki, bu gün bu məcburiyyətə daha ehtiyac qalmamışdır. Tacirlərimiz qeyrətə gəlsinlər. Dəftərdarlarından tələb etsinlər ki, bundan sonra dəftərləri türkcə yazsınlar. Bu bir çətin məsələ deyil. Osmanlı türklərində "türkcə dəftərdarlıq" üsulu mövcuddur. Bunu rusca hifz etmiş zəvat [öyrənmiş şəxslər] türkcəsini də on beş günün ərzində öyrənə bilərlər. Buna dair hətta dəftərdarlıq kursu da açmaq heç də çətin işlərdən deyil. Türkcə dəftərdarlığı təlim edə biləcək müəllimlərimiz də Bakıda mövcuddur. Bunu istəyənlər, arzuməndlər [arzu edənlər] tapılarsa, əlbəttə onlar üçün bir kurs da açılar.

Ticarət dəftərləri türkcə saxlanarsa, bunun millətə faydası çox olar:

1) Ticarətxanalarımız türkləşər, milliləşər.

2) Bir çox müsəlman dəftərdarları [mühasibləri] iş başına dəvət olunub, çörək və güzəran sahibi olarlar.

3) Bu olarsa, məhkəmələr də müruri-zamanla [vaxt ötdükcə] milliləşməyə məcbur olarlar.

İştə, tacirlərimiz il başından istifadə edərək fədakarlıq deyil, cüzi bir təşəbbüsat ilə, balaca bir hümmətlə vətənin bünövrəsinə bir daş qoysunlar. Sübut etsinlər ki, ehtiyaclarımızın rəfinə [aradan qaldırılmasına] hamı ilə bərabər onlar da çalışırlar. Rusca deyil, türkcə dəftərdarlığın maraqlı[sı] olduqlarını sübut etsinlər. Tacirlərə yadavərlik etdik [yadlarına saldıq]. Tacirlərin ittifaqı vardırsa, yəqin ki, iş bir az da sürətlə yapılar. Kim əvvəl başlayacaqsa, mətbuat vasitəsi ilə bildirsə, gözəl olardı. Zira bunun intizarını çəkən çoxdur. Bəlkə dəftərdarlar da öz mülahizələrini bildirəcəklər. Buyursunlar. Xülasə, bunun müştaqında və intizarında davam ediriz!

Fərhad Ağazadə

POSTA VƏ TELEQRAF MƏKTƏBİ

Azərbaycan posta və teleqraf işlərinin müşkülatlara, maneələrə giriftar olmasına birinci və baş səbəb posta və teleqraf müəssisələrimizdə öz xalqımızdan həqiqi məmurlarımızın yoxluğudur. Digər səbəbi isə, Azərbaycanda mövcud posta və teleqraf müxabirat və münasibatının [rabitə və əlaqəsinin] məmləkətin tələb etdiyi ehtiyacı üzrə təsis edilməməsidir. Zatən Rusiyada posta və teleqraf işləri xəzinəyə milyonlara baliğ [çatan] mədaxillər gətirmiş, fəqət yenə məmləkətin və əhalinin tələbinə və ehtiyacına riayətən təsis edilmədiyindən çox mənfəətlərdən məhrum qalmış, baxüsus [xüsusilə] Qafqaziyada düz və həqiqi posta işçiləri olmadığından daha da fəna məhsul vermişdir. Bu cəhətləri Azərbaycan Hökuməti nəzəri-diqqətə alaraq Azərbaycandakı posta və teleqraf işlərinin və müəssisələrinin tənzimatına və təkmilatına [nizama salınmasına] iqdam etmişdir [başlamışdır]. Əlbəttə, əgər məmləkətin posta və teleqraf işləri birinci mədəni damar mənziləsində [yerində, mövqeyində] görülərsə, onun nəşvü-nüması [inkişafı] xüsusunda hər bir tənzimatın nə qədər vacib və mühüm olduğu təbiidir.

Binaənileyh [ona görə], tənzimatın birinci və baş rüknü [ünsürü] əlbəttə Nəzarət tərəfindən açılan posta və teleqraf məktəbidir ki, buradan yerli, həqiqi məmurlar, işçilər çıxacaq. Kəza [eyni zamanda] həmin məktəb məmləkətimizin həyatına, təbiətinə, ehtiyacına, ruhuna, lisanına aşina, ixlaslı [səmimi, sədaqətli], elmli məmurlar buraxmaqla müəssisələrimizdə bulunan əski tərbiyəli, [əski] əxlaqlılara yer qalmayacaqdır.

Posta və teleqraf məktəbini bitirəcək olanlar məmləkətin hər bir nöqtəsinə dağılıb, az bir zamanda hər yerin postaya olan ehtiyacını, onun əhvalını dərk edib lüzum görüləcək şeyləri yapıb, həm də müəssisələrdə mənsəbdarlıqla [vəzifə tutmaqla] məşğul olan, toza batmış, ruhu sönmüşlərə həyat bəxş edəcəklərdir. Bu təzə qüvvələr hökumətə posta və teleqraf nöqsanlarının tənzimi və təshihi [nizamlanması və düzəldilməsi] yolunda çalışıb, lazımi ləvazimatın verilməsinə, yəni məmləkətdə posta və teleqraf müəssisələrinin çoxalmasına və baxüsus [xüsusilə] məmləkətimizdə təzəcə başlamış telsiz teleqraf (radio) işlərini[n] – ki ona dəniz hərəkatı işlərində, məhəlli [yerli] ticarət, vapor işlərində böyük ehtiyac görülməkdədir – təkmil olunmasına [kamilləşməsinə] müsaidət edəcəkdir. Radio müxabiratının mükəmməl bir vəchlə təsis olunması üçün ayrıca şöbə açılacaqdır.

Bu açılan posta və teleqraf məktəbinin məqsədi birinci növbətdə posta və teleqraf məmurlarını, teleqraf işlərinin icrasına texniklər, mexaniklər hazırlamaqdır. Məktəbdə təhsil zamanı üç dövrə, kursa ayrılır və bütün təhsil zamanı bir sənə olacaqdır. Hər kursa dair ayrı-ayrı proqrammalar hazırlanmışdır. Dərs oxumaqdan savayı təcrübə üçün postaxanalarda, teleqraflarda, karxanalarda və teleqraf xətlərində lazımi təcrübələr və səyahətlər olacaqdır.

Məktəbə hər bir türkcə və rusca savadlı olan şəxslər daxil olarlar. Müsəlmanlara türkcəni bilmək vacib və ruscadan da az savadlı olmaq, qeyri-müsəlmanlara isə rusca savadlı və türkcə danışığını mükəmməlcəsinə bilmək lazımdır.

O şəxslər ki, onların savadları və bilikləri edadi məktəblərin beş klasından artıqdır, onlar posta və teleqraf işlərini gözəlcə bildikdə, tezcə bir kursdan digər kursa keçmək ixtiyarı verilir. Məktəbi bitirdikləri zaman da dərhal onları hökumət Azərbaycandakı posta və teleqrafxana müəssisələrində xidmətə təyin edəcəkdir. Dərs haqqı az miqdardadır. Məktəbin idarələnməsi Posta və Teleqraf Nəzarətindədir.

Fövqəlzikr [yuxarıda adı keçən] posta və teleqraf məktəbi haqqında bir qədər olsa da müxtəsər məlumatın verilməyindən məqsudum həmin məktəbin bizcə nə qədər mühüm və nə qədər faydalı olacağıdır. Gərək Azərbaycan türk əhalisi posta və teleqraf məmurlarına olan ehtiyacımızı düşünüb təhsilini itmama yetirməmiş [tamamlamamış] çocuqlarını, yəni sinni-rüşdə [həddi-büluğa] yetmiş övladlarını həmin məktəbə verməli. Unutmamalıdırlar ki, hazırda müəssisələrimizdə bulunan posta və teleqraf məmurlarımızın içində çox az və bəlkə də yüzdə beş faizi müsəlmanlardandır.

Posta və teleqraf işlərinin bütün məsuliyyətli və mühüm məmuriyyətləri qeyrilərin əlindədir və bu üzdən məxfi teleqraf müxabirələrimiz bəzən bədxahlarımızın əllərinə yetişir. Bu cəhətləri Posta və Teleqraf naziri həzrətləri nəzərə alaraq həmin bu məktəbi zatən Azəri türkləri və müsəlmanlar üçün açdırdı ki, oradan həqiqi vətənini və millətini sevən, doğru və sadiq məmurlar çıxsın da məmləkətinə canü dil ilə qulluq etsin ki, bədxah xaricilərə möhtac qalmayaq.

Posta və Teleqraf Nəzarəti kargüzarı: D.Rəhimli

«AZƏRBAYCAN» qəzetinin 1919-cu il 26 fevral (Çərşənbə günü) tarixli 123-cü nömrəsinin ADA Universitetinin dəstəyi ilə transliterasiyası

İŞLƏMƏK ZAMANIDIR

Biz müsəlman millətinin şimdiyə qədər nə qədər əsarət və məzəllətlə [zəlilliklə] acı günlər və zamanlar keçirdiyimiz hər kəsə məlumdur. Şu mətləbi inkar edəcək cavabın fəqət bir müxtəsər dəlili biz millətin elmsizlik üzündən cəhalətdə qalmağımızdır. Ona görədir ki, yeni parlamış Azərbaycan nam [adlı] istiqlaliyətimizin kəndi millətinin gənclərindən, əfradlarından [fərdlərindən] kəndisinə bu gün də imdad edərək baqi [diri; əbədi] qalması yolunda elmlə çalışacaq hər kimsəsi varsa, bir an rahat və asudə olmayıb, bir neçə vaxtlar milləti uğrunda zəhmət çəkib çalışmaları lazımdır.

Məsəldir, deyərlər ki, özgə özgənin sifarişini lələ boyatısı ilə söylər. Bizim bu qədər qan töküb tapdığımız istiqlaliyyətimizin aparatı özgələr əlində olub, axıra qədər davam edərmi? Aya, görən bizim istiqlalımızda lazım olan qədər öz köməkçimiz var ya yox? Əlbəttə, var. Nə qədər olmasa, arxadan gələn kömək yetişənə qədər çatar. Bəs onlar hanı?

Əfsuslar olsun ki, onlar bu saat mənfəət yolunda ciddən can fəda etməkdədirlər. Şimdiyə qədər cürbəcür işlərdə çalışan ziyalılarımız "məvacib məni görmür, Azərbaycan Hökuməti verən məvacib məni dolandırmır" – deyə düşüblər çöllərə. Nə var, ticarət edəcəyik ki, biz də milyoner olaq! Dəxi çəkdiyimiz zəhmət bəsdir.

Doğrudan bu hal şayani-təəccübdür [təəccübə layiqdir]. İndiyə qədər rus xidmətində bulunub o vaxt da məişəti təng [çətin] keçən ziyalılarımızdan soruşduqda ki, balam, niyə bir peşəyə getmirsən? Bu məvacib axır səni dolandırmır? Cavab verirdi ki, nə edim, milləti buraxmaq olmaz. Çalışaq görək bir təhər müsəlman uşaqların ali məktəblərə zada qəbul etdirə bilirikmi? Bilmirəm o vaxt niyə öylə idi. İndi hamısı milyoner olmaq istəyir!

Bir tərəfdən də istudentlərimiz, tələbələrimiz, ali məktəb qurtaran gənclərimiz nə tövr çalışırlar? Tamam dəmiryolda kontrolyor, vaqon nazirləri [müfəttişi] olublar. Görəndə deyirsən, canım, niyə gedib ayrı qulluqda işləməyirsiniz? Nazirlərimiz xüsusi işlərin özgə millətlər əlinə verir, niyə gedib oralarda olmursunuz? Yaxşı da məvacib verirlər. Deyirlər, yox, bura yaxşıdır. Çünki burada bir balaca "xüsusi" mənfəət var. Bir tərəfdən sərnişinlərdən para alırlar, bir tərəfdən də gürcülər sərhədindən Bakıya, Bakıdan oraya lazım olan şeyləri aparıb mənfəət edirlər.

Görürsən bir tələbə ki, diplom almağa bir az vaxtı var, gəlir ərzaq şöbələrində anbar məmuru olur. Halbuki o vəzifəni kənd məktəbi ikmal etmiş [bitirmiş] bir uşaq da idarə edə bilər. Çünki anbar məmurluğunda bir "yuridiçeski vopros" [hüquqi məsələ] və politika işi yoxdur.

Bu saat atalar az qalıb uşaqlarını məktəblərdən də götürüb ticarətə göndərələr. Necə ki, mənim kəndi arxadaşlarımdan bir nəfəri ki, ali məktəbin axırıncı sinfindədir, bu saat ticarətlə məşğuldur. Qardaşım, bəs işləmək böylədirmi? Tamam Azərbaycan məmləkəti bir ticarətxana olub, siyasi işlər buraxılmışdır. Mənim zənnimcə, böylə olsa, gözəl məmləkətimizi və istiqlaliyyətimizi fəna hala uğradacaq olarız. Qızıl teşt hazırladığımız halda, içində qan qusarıq.

Bəşir Səfərzadə

CƏNUB-QƏRBİ ZAQAFQAZİYA HÖKUMƏTİ

Batum oblastı dəxi daxil olduğu halda Qars və Ərdahan vilayətlərindən ibarət olmaq üzrə Cənub-Qərbi Zaqafqaziya Müvəqqəti İslam Hökuməti təşəkkül etmişdir.

Məzkur [adı keçən] hökumət əhaliyə müraciətən böylə bir bəyannamə nəşr etmişdir:

1335 kanuni-sani 18-də Qarsda ictima edən [toplaşan] qərbiyi-cənubi [cənub-qərbi] Qafqaziya müsəlmanlarının mürəxxəsləri [nümayəndələri] Qarsda bilictima [toplaşaraq] beavni-təala [Allah taalanın köməyi ilə] Məclisi-Məbusanı təsis və güşad eylədik [açdıq]. Bu məclisə bila-xirə [daha sonra] qeyri-müslüm əzaların da [müsəlman olmayan üzvlərin də] qəbul ediləcəyinə qərar verdik. Atidəki [aşağıdakı] bəyannamənin nəşrinə müttəfiqən [hamılıqla] qərar verdik:

Qars hökuməti-müvəqqətəsi [müvəqqəti hökuməti] və Məclisi-Məbusanı qərbiyi-cənubi Qafqaziya müsəlmanlarının əfkar və amal və müqəddərati-milliyyələrini tövhid eyləmək [fikirlərini, arzularını və milli müqəddəratlarını birləşdirmək] məqsədində olduğunu bəyan edərək, burada sakin [yaşayan] bilumum [bütün] qardaşlarına xitab edir ki, bu məmləkətlərin xilas və səadəti ancaq ittihaddadır [birlikdədir]. Dağınıq və bir ittifaqa müstənid olmayan [söykənməyəyn] ufaq mövcudiyyətlər daima qonşularını təhris [iştaha gətirər] və onların meyli-təcavüzlərini təzyid eylər [təcavüz meyillərini artırar]. Nəhayət düçari-inqisam olar [parçalanar], yutular [udular], boğular, məhv olar gedər.

Qarsda ingilis valiyi-əsgərisi [hərbi valisi] müttəhid və ixtilafdan azadə yaşamaq əzmində bulunan hökuməti-müvəqqətəmizlə daima bərabər çalışa biləcəklərini və müzahirətdə [yardımda] bulunacaqlarını söylədi. Şimdi bir milyon üç yüz əlli min mövcudunda bulunan qərbiyi-cənubi Qafqaziya müsəlmanlarının önündə ancaq bir rahi-səlamət və tərəqqi [xilas və tərəqqi yolu] vardır ki, o da birləşmək, bir iman və bir vicdanla yekdi- gərə mərbut [bir-birinə bağlı] olmaqdır. Vətənimizi, mövcudiyyətimizi, ənənatımızı [ənənələrimizi], müqəddəsatımızı ancaq bu surətlə himayə və siyanət edə [qoruya] biləriz. Övladlarımızı bugünkü dövreyi-zülmətdən, istiqbalın ağuşi-pər-tövi-ürfan və rifahına [gələcəyin ürfan və rifahla dolu işıqlı qucağına] ancaq bu surətlə təslim edə biləriz. Rəhbərimiz istiqamət [doğruluq, düzgünlük], istinadgahımız kəndi haqqımızdır. Hürriyyəti-milliyyəmizi kəndi əlimizdə bulundurmaq istədiyimizdən, cahanda bütün böyük və kiçik hər millətin əsarətdən qurtulduğu şu həngamda [vaxtda] bizlər yenidən əsir olmaq və müqəddəsatımızı çiynətmək [tapdalatmaq] və məmləkətimizin bu surətlə istiqbalına [gələcəyinə] ihanət etmək arzu etmədiyimizdən, xaricdən mənfəətpərəst heç bir qüvvətin müdaxiləsinə möhtac və razı deyiliz. Bu gün tarixi-aləmin [dünya tarixinin] ən gurultulu və qarışıq zamanını yaşayırız. Bizim kimi bir çox millətlər də haqq və həyat istəyir və istiqlalını təxlisə [xilas etməyə] çalışır. Artıq tərəddüd, bəkləmək zamanı keçmişdir. Biz bir millət, həm əsrlərdən bəri tanılmış bir millətiz... Bizim qüvvətimiz, gözəl məmləkətlərimiz və qabiliyyətimiz... binaənileyh [ona görə də] həqqi-həyat və hürriyyətimiz vardır. Bizim ittihadımız sarsılmaz bir qüvvətdir. Müinimiz [köməkçimiz] də Həzrəti-Allahdır. Yaşasın qərbiyi-cənubi Qafqaziya hökuməti-müvəqqətəsi! Yaşasın müsəlman ittifaqı! Yaşasın Məclisi-Məbusan!

MƏTBUAT

Məlum olduğu üzrə, fevralın 18-indən etibarən erməni məbusları dəxi Azərbaycan Məclisi-Məbusanına iştirak edirlər. Bunlar məclisdə sol cinah, yəni sosialistlər cərgəsində əyləşmişlərdir.

"Daşnaksutyun" firqəsi naşiri-əfkarı [mətbuat orqanı] olan "Vperyod" qəzetəsi bunların Parlamana hangi proqramla gəldiklərini yazarkən, əvvəlcə "Daşnak" firqəsinin az qala sosialist olduğunu (?!) və onillərdən bəri erməni burjuaziyası və müsəlman xan və ağaları müqabilinə mübarizə etdiyini, həm də mübarizədə erməni demokratiyası ilə bərabər müsəlman füqərayi-kasibəsinin də [proletariatının da] mənafeyini müdafiə etdiyini qeydlə şikayət edir ki:

"Bu vaxtadək "Daşnaksutyun" firqəsinin türk və erməni demokratiyasının zəhmətindən bərabərcə sui-istifadə edən müsəlman dərəbəyləri müqabilinə etdiyi sırf inqilabçı mübarizəni müsəlman demokratiyası siyasi və sinfi cəhalətinə görə milli ədavət hesab etmişdir."

1905-ci ildən bəri Zəngəzur, Şuşa, Şamaxı və xüsusən Şərur, İğdır, Qars, Axalkələk və sair uyezdlərində qanı tökülən bütün müsəlmanların xan və hətta knyaz olduğunu təsdiq və həman əli qabarlıların, xüsusən arvad və uşaqların başı kəsilməsini "Daşnaksutyun" istilahınca [təbirincə] "inqilab" adlandırmağa biz də razı olardıq amma başdan-ayağa sərvətdar və mütəəssib millətçilərdən mütəşəkkil "Daşnaksutyun" firqəsi erməni burjuaziyası ilə də mübarizədə bulunduğunu iddia etdikdə istəyirdik deyək: "Kirvə, xoruzun quyruğu görünür".

Bəli! Bu "inqilabçı" firqə müsəlman demokratiyasının cəhalətdə qaldığını qeyd və müsəlman sosialistlərinin vəzifəsinin ağır olduğunu bəyanla sosialist firqələrimizə mütəvəccihən [üz tutub] naz ilə bir göz vuraraq onlara köməyini vəd edir, deyir ki:

"Cavan türk sosialistlərinin öhdəsinə ağır vəzifə düşür və şübhəsiz onlar bu müqəddəs və ağır mübarizə qarşısında zəifdirlər."

Ona görə bütün demokrat və sosialist firqələr Azərbaycan sosialistlərinə kömək etməli imişlər.

"Xüsusən müsəlman arasında inqilabçı və demokrat firqələr görməyə çoxdan həris olan "Daşnaksutyun" firqəsi müsəlman zəhmətkeşlərinin arasında sinif ayıqlığına kömək etməyə bilməz. Bu kömək təşriiyyə müəssisəsi [qanunverici orqan] olan Parlamanda türk sosialistləri ilə bahəm çalışmaqla bir həqiqi forma alar."

İltifatınıza qarşı təşəkkür edəriz, qəyyum əfəndilər. Fəqət qəyyuma ehtiyacımız olmadığını bəyanla təvəqqe edərdik, qabaqca binəva erməni millətinin öz pənceyi-qəddaranənizdən xilas olmaq qədər tərəqqisinə çalışaydınız. Qarın qardaşdan irəlidir.

Məqalənin axırında erməni məbuslarının nasıl işləyəcəklərini bəyanla qəzetə yazır ki:

"Bizim nümayəndələrimiz Azərbaycan Parlamanına onun üçün getməyirlər ki, irticai hökumətin camaat ixtiyarını qəsb etməsini təsdiq eyləsinlər. Biləks [əksinə], gedirlər ki, hökumətin demokratizmə müğayir [zidd] siyasəti ilə mübarizə və mümkün olan qədər türk demokratiyasında sinif hissi oyanmasına müzahirət [kömək] etsinlər."

Bu məqsədlə də erməni məbusları Azərbaycan sosialistləri ilə müttəfiqən;

"Həmişə zəhmətkeş əhali mənafeyinin keşiyində durub Azərbaycan ərazisində hüquq, qanun paydar [bərqərar] olmasına çalışacaq. Qafqaziya millətləri arasında dostluq ideyası intişarına [yayılmasına] səy edəcək, təcavüzkar hökumətin cahangirlik [imperializm] xəyalı ilə mübarizədə bulunacaq və nəhayət "Müsavat"dan solda oturan ümum firqələrlə həm azlıqda qalan millətlərin, xüsusən erməni demokratiyasının hüququnu mühafizə və müdafiə edəcəklərdir."

Müsaidənizlə, tovariş "Ye. Mir" Azərbaycan sosialistləri Şaumyan-Suxartsev tiplərindən olmadıqlarından ittifaqa girmək üçün firqə seçməkdə də onlardan fərqlidirlər. Amma bunca işvə və naz ilə "İttihad" firqəsinin sağ böyrünə keçsəydiniz, daha artıq müvəffəqiyyətlə "uxajivat" edərdiniz [qulluq edər, yaltaqlanardınız].

BAKI XƏBƏRLƏRİ

Mühərrirlər Cəmiyyətində

Eşitdiyimizə görə, Bakı Türk Mühərrir [yazıçı] və Ədibləri Cəmiyyəti heyəti-idarəsi bugünlərdə fövqəladə bir iclasi ümumi dəvət edəcəkdir. Birinci növbədə heyəti-idarənin istefası müzakirə olunacaqdır.

Hərarətli şeirlər

Məşhur şairlərimizdən Əbdüssəlimzadə Məhəmməd Hadi əfəndinin "Hərarətli şeirlər" sərlövhəli yeni bir mənzum əsəri dəxi təb'dən [çapdan] çıxıb məhəlli-füruşa [satışa] qonulmuşdur. Bu əsər türk şairlərindən Səməd Mənsur əfəndiyə ithaf edilmişdir. Qarelərimizə bu əsəri oxumağı tövsiyə ediriz.

Hadisat [Hadisələr]

- Fevralın 12-sində Saray uçastoku, Qala kəndinin sakini Əsəd Adıgözəl oğlu öldürülmüşdür. Təhqiqatdan məlum olmuşdur ki, onu öz oğlu Oruc öldürmüşdür. Oruc tövqif [həbs] edilib, istintaq vaxtında məlum etmişdir ki, o öz atasını ögey qızı ilə felişənidə [biyabırçı işdə] bulunmasında müqəssir hesab edərək öldürmüşdür.

- Fevralın 19-u səhər saat 7-də Binəqədidə Rozinovun mədənində işləyən Kürdəxanılı Məhəmməd Əmirhüseyn oğlu "Arşalvis" mədənindən ştanq apardığında Binəqədi şirkəti mədəninin yanında atlar arabanı yıxıb, Məhəmməd altında əzilmiş və bir qədərdən sonra vəfat etmişdir.

- Ramanada "Kaspi-Qara dəniz" şirkətinin idarəsi polisəyə məlum etmişdir ki, fevralın 21-də məzkur [adı çəkilən] mədəndə 131-94 nömrəli buruqlardan 5 min manatlıq rezin qayışı oğurlanmışdır. Oğurluqda Əbdülqədir Ağabala oğlu, Ağababa Ağabala oğlu və Seyfulla Həmşəri oğlu ittihamla tövqif [həbs] edilmişlərdir.

- Sabunçu kəndində sükunət edən [yaşayan] Əjdər bəy Əlixanov evdə olmadığı halda 6 min manatlıq əlbisəsi oğurlanmışdır. Oğurluqda məzkur kəndin sakini Hacı İmam Nəzər oğlu ittiham və tövqif edilmişdir.

- Zabratda "Rus cəmiyyəti"nin neft mədənindən naməlum bədəfkarlar [cinayətkarlar] tərəfindən 20 min manatlıq məftul oğurlanmışdır. Polisə tərəfindən ittixaz edilən [görülən] tədbirlər sayəsində məftul Bəşir İbrahimovun buruğundan tapılıb sahibinə qaytarılmışdır.

Hərbiyyə Məhkəməsində

1919-uncu sənəsi fevralın 4, 11 və 14-də Hərbiyyə Məhkəməsi bu aşağıda yazılanları cəzaya düçar etmişdir:

Mixail Yevgeniyeviç Miklaşevski sərxoş halda küçədə tapanca atdığına görə məhkəmə tərəfindən altı ayın müddətinə həbsə alınmışdır.

Arakel Karapetoviç Babayev öz dükanında silah saxladığına görə müqəssir hesab edilib iki ilin müddətinə həbsə salınmışdır.

Ağabala Almaz oğlu, Mirəli Miribrahimoğlu və Ağamalı Məhəmmədqulu oğlu hər üçü müsəlləh qarətgərliqdə müttəhim edildiklərinə görə iki ilin müddətinə cinayətkarlara məxsus həbsxanaya salınmışlar.

Konstantin Koçerenko tüfənglə adam öldürmək istədiyinə görə güllə atdığından müqəssirədd [hesab] edilib beş ilin müddətinə həbsə alınmışdır.

Məhkəmənin bu qərarları general Tomson tərəfindən təsdiq edilmişdir.

Əliqulu tapança atdığına görə iki ilin müddətinə həbs edilmişdir. Məhkəmənin qərarı təsdiq edilmişdirsə də, məzkur Əliqulu general Tomson tərəfindən azad edilmişdir.

Fyodor Konovalov və Vasili Pripotnı at oğurlamaq istədiklərinə görə hər biri beş ilin müddətinə həbsə alınmışlardır. General Tomson bunların hər birinin ancaq bir il həbsə alınmalarına qərar vermişdir.

MÜRACİƏTNAMƏ

Yeni təşkil olunmuş "Bakı Ziyalılar İttifaqı"nın bir çox xüsuslarda çalışmaq qayəsi var. Vətənimizin bu ağır günlərində əhalinin ehtiyacatına göz yetirmək və qeydinə qalmaq Bakı Ziyalılar İttifaqının müqəddəs əməlidir. Möhtərəm əhali isə şu cəmiyyətin tövsiyələrini etinasız buraxmaz zənn edirik. Bir zamanda ki hökumətimiz xarici və daxili ən mühüm məsələlərlə məşğuldur, bir çox dərdlərimiz və ehtiyacatımız da var ki, onları görməmək və onların qeydinə qalmamaq olmaz. Bir tərəfdən bahalıq, bir tərəfdən ümumən məmləkətimizdə və xüsusən şəhərimizdə hökm sürməkdə olan müsri [yoluxucu] naxoşluqlar və qeyri işlər bu gün həyatımızı və diriliyimizi pək çətin və xətərli [təhlükəli] bir hala salmışdırlar. Bütün bu müşkülatı rəf etmək [aradan qaldırmaq] və bu işlərdə əhaliyə bir xidmət etmək və yol göstərməyə Bakı Ziyalılar İttifaqı var qüvvəsi ilə çalışacaqdır.

Şübhəsiz, böylə çətin günlərdə ən əziyyət çəkən və ən çox müşkülata uğrayan əhalinin füqəra qismidir. Onların halını nəzərə almamaq qeyri-qabildir. İstər bahalığa qarşı və ya istər səhiyyə işlərini yoluna salmaq üçün böyük fədakarlıq lazımdır. Məlumdur ki, şəhərimizdə bu işlərdə çalışan və bir çox işlərdə əhaliyə, xüsusən füqara qisminə müavinətlər göstərən idarə ev komitələri olmalıdır. Ucuzluğa çalışmaq və müsri xəstəliklərə qarşı səhiyyə işlərində lazımi təşəbbüsatlarda bulunmaq və şəhərin müxtəlif məhəllərində füqəraya iaşə məntəqələri açmaq həmin ev komitələrinin borcudur. Ona görə, bu komitələrə lazımdır ki, kömək etmək, ələlxüsus seçki zamanlarında ev komitəsinə, mərkəzi komitəyə müsəlmanlardan öylə adamlar seçmək lazımdır ki, səmimiyyətlə çalışan və vuruşan və müsəlman füqərasına xidmət etməkdən çəkinməyən olsunlar. Həmin fevral ayının 28-ində saat 4-də Bələdiyyə İdarəsində 3-üncü dairə komitəsinə seçki olacaq. İştə bu münasibətlə Bakı Ziyalılar İttifaqı 3-üncü dairədə yaşayan müsəlmanlardan xahiş edir ki, həman gün seçkidə iştirak etsinlər və böylə mühüm işləri etinasız buraxmasınlar və öylə adamlar intixab etmək [seçmək] gərək ki, istər dairə komitəsində və ya istər mərkəzi komitədə bulunub da səmimiyyətlə əhali mənafeyini nəzərdə tutaraq çalışan adamlar olsun. Zira ehtiyac böyük və zaman əhəmiyyətlidir.

Ayn. Allahverdiyev

ƏRZAQ İŞLƏRİ

Ərzaq Nəzarəti Dağıstan Hökumətinin Ərzaq nazirinə yazmışdır ki, nəzarət tərəfindən Tutunanqovdan alınmış olan 10 vaqon buğda Petrovsk anbarlarındadır. Bundan əlavə, 50 vaqon da alınacaqdır. Bu yükləri tezliklə göndərmək lazım olduğuna görə xahiş olunur ki, bizim acentəmiz Levinə icazə verilmiş 90 vaqon dəxi göndərilməsinə icazə verəsiniz.

- Ərzaq Nəzarəti Hökumət İşləri İdarəsinə xəbər verir ki, Dağıstan Hökuməti Baş nazirinin teleqrafı münasibətilə məlum edilir ki, hal-hazırda Yalama mövqifindən [stansiyasından] Dağıstan Hökuməti daxilinə odun aparmaq işi qaydaya salınmışdır və bundan belə aparılmasına da mümaniət [maneçilik] yoxdur. Burası da əlavə olunur ki, həman odunların mühafizəsi üçün Ərazi Nəzarəti tərəfindən tədbirlər ittixaz edilmişdir [tədbirlər görülmüşdür].

- Hacıxanov Ərzaq Nəzarəti ilə əqd etdiyi [bağladığı] müqavilənaməyə görə, ancaq Ərzaq Nəzarəti adına göndərməyə borclu olmuşdur.

- Ərzaq Nəzarəti "Yedinaya" istehlak cəmiyyətinə icazə vermişdir ki, Dağıstan Hökuməti ilə Azərbaycan Hökuməti arasında əqd edilən müqavilənamənin 2-nci maddəsi mövcibincə [maddəsinə əsasən] Dağıstandan Azərbaycana gətiriləcək 90 vaqon taxıl hesabına olaraq 5 vaqon buğda gətirsin.

- Borno Andreyeviç Miller Quba uyezdində odun hazırlamaqda olan müdirin müavini təyin edilib, Yalama stasyonuna göndərilmişdir.

- Aleksandr Timofeyeviç Kuroçkin Ərzaq Nəzarətinin əmri mövcibincə [əmrinə əsasən] fevralın 1-indən etibarən Ərzaq Nəzarətinin xəzinədarı (kassiri) təyin edilmişdir.

BAKI QUBERNİYASINDA

Şamaxı uyezd naçalniki Bakı qubernatoruna məlum etmişdir ki, fevralın 16-sında gecə Gürcüvan kəndində keşiş Atvum Pirverdiyan, arvadı Yelizaveta Poqosovna, qızları Siranuş və Asanit, keşişin qardaşı Suren və onun arvadı Anniske naməlum bədəfkarlar [cinayətkarlar] tərəfindən öldürülmüşlərdir. Bədəfkarları tövqif [həbs] etməkdən ötrü naçalnik tərəfindən ciddi tədbirlər ittixaz edilmişdir.

- Zərdab yüzbaşısı Göyçay uyezd naçalnikinə məlum etmişdir ki, fevralın 1-ində Girli kəndinin əhli Mirzə Mirağa oğlu, Tapdıq Xasməhəmməd oğluna rast gəldikdə tüfəngdən atdığı güllə ilə onu yaralamışdır. Yaralı iki saatdan sonra vəfat etmişdir.

Qız götürüb qaçmaq

Xıllı kəndxudası Cavad uyezd naçalnikinə məlum etmişdir ki, Aşağı Surra kəndinin əhli İmamqulu Məhəmmədqulu oğlu öz yoldaşları ilə bərabər Məhəmmədağa Məşhədi Haşim oğlunun qızı Sona xanımı zorla götürüb qaçmışdırlar. Naçalnik tərəfindən ittixaz edilən [görülən] tədbirlər sayəsində qız və bədəfkarlar [cinayətkarlar] tövqif edilmiş [tutulmuş] və istintaqda məlum olmuşdur ki, onlar qızın namusuna təcavüz etməmişlərdir. Bədəfkarların silahı və oğurladıqları 5200 manat pul zəbt olunmuşdur.

AZƏRBAYCANDA

Zindəganlığın dəhşəti

Məlum olduğu üzrə, ingilislər fərarilərin [qaçqınların] işlərini də islah etmək fikrinə də düşmüşlərdir. Müsəlman kəndlərinə göndərilmiş olan ingilis nümayəndəsi Steqlandlitdel ingilis komandanlığına zeyldəki [aşağıdakı] məlumatı verir:

"Verğus dərəsində mən 18 müsəlman kəndini gəzdim. Bəzi yerlərdə müsəlman fərarilərinin yüz faizi həlak olur. Fərarilərin hamısı yarı geyinmiş və acdırlar. Bunlar karvansaralarda peyinlik içində yaşayırlar. Hifzüsihhə [gigiyena] şəraiti dəhşətlidir. Bütün mahalda iki həkim vardır. Bunlar Gorusda otururlar. Bunların da birisi general Andranikin doktorudur. Dərman qətiyyən yoxdur. Beş arşın uzunu, iki arşın eni bir palçıqdan qayrılmış komada 15 arvad-uşaq gördüm ki, bunun da dörd nəfəri xəstə idi. Mən fərarilərin bir çox vəkilləri ilə görüşüb qonuşdum. Onların öz kəndlərinə getmək üçün təminata ehtiyacları vardır. Hərgah öz yerlərinə getməsələr əkinsiz qalacaqdırlar. Birinci zəruri əkinləri üçün hər cür material lazımdır."

Cavanşir uyezdindən

İbrahim bəy Cavanşir cənablarına teleqraf gəlibdir ki, Cavanşir uyezdindəki Xan Qərvəndində quldurlar Əhməd bəy Məhəmmədbəyovun evi üstünə tökülüb, məzkuru [adı çəkilən şəxsi] öldürüb, mal və dövlətini də qarət edibdirlər. Böylə işlərdən naşi [işlərə görə] o tərəfin əhalisi böyük bir həyəcan və qorxudadır. Əcəba Cavanşir qəza qaimməqamı (uyezd naçalniki) nəyə məşğuldur ki, onun uyezdində quldurlar özlərini asudə görüb bildiklərini etməklə əhalini qorxuya salırlar?

Ümidvarıq ki, Daxiliyyə Nəzarəti böylə təhlükəli hadisələrə nəzər yetirib də bu işin təhqiqatı xüsusunda lazım olan yerlərdən məlumat tələb edib, müqəssirlərin tutulub da cəzalandırılmaları ilə bərabər, bu işdə səhlənkarlıq edən hökumət məmurlarını da təhtiməsuliyyətə [məsuliyyət altına] cəlb edər.

GÜRCÜSTANDA

Gürcüstan Parlamanında

Fevralın 20-də Gürcüstan Parlamanında vaqe olan müzakiratdan sonra hökumətin son hadisat [hadisələr] barəsində verdiyi bəyanatına müqabil Sosial-demokrat fraksiyonu tərəfindən təklif edilən zeyldəki [aşağıdakı] qərar qəbul edilmişdir: Parlaman iqrar edir [təsdiq edir] ki, Axıska mahalında bəylərin və türk mühacirlərinin üsyanı və Soçi mahalında Könüllü qoşunlarının xürucu [çıxışı, hərəkatı] Gürcüstan istiqlalına, onun demokratik təşkilatına bir hücumdur. Parlaman inanır ki, Gürcüstanın və onun demokratik təşkilatının mühafizəsindən ötrü dəvət edilmiş demokratik ordu ilə milli qvardiya indi də cümhuriyyətə, demokratiyaya itaətən vəzifələrini hüsnifada qüsur göstərməzlər. Parlaman gərək daxili və gərək xarici siyasətində hökumətin fəaliyyətini təqdir edir [bəyənir] və ümidvar olur ki, Gürcüstan istiqlaliyyəti üçün əvvəlki kimi ciddi surətdə fəaliyyət göstərəcək və bir də ümid edir ki, hökumət qonşu cümhuriyyətlər və İngiltərə və onun müttəfiqləri ilə sıxı bir ittifaqda bulunacaqdır.

Diş həkimi S.M.Hamburq

Nikolayevski küçədə nömrə 29, Parlaman qarşısında. Telefon 5-96.

Dişlərə və ağıza müalicə edir. Kauçuk və qızıl üzərində süni dişlər qayırır. Dişləri və tükləri ağrısız çıxarır. Qızıl iş işləyir. Qəbul edir səhər saat 9-dan 2-yə kimi; axşam saat 4-dən 7-yə kimi.

Diş həkimi İ.S.Tarşteynbaum

Dişlərə müalicə edir, ağrısız çıxarır, sadə və qızıl süni dişlər qayırır. Sisyanovski küçədə 41 nömrəli evdə (Çadrovı küçənin küncündə, Quba meydanı yanında).

2669

Doktor Musa bəy Rəfiyev

Daxili əmraza [xəstəliklərə] düçar olan naxoşları qəbul etməyə başlamışdır. Səhər saat 9-11-ə kimi. Axşam saat 5-7-yə kimi. Ünvan: Armyanski, nömrə 15. Telefon 16-80.

b-37

Doktor Şahnəzərov

Qayıdıb naxoşları qəbul edir: kif, süzənək və dəri azarlarını. Səhər saat 9-12-yə, axşam saat 4-7-yə. Armyanski küçə nömrə 3, Qubernskinin tinində.

2699

Arvad diş həkimləri
Z.A.Şexter və xanım

Dişlər ağrısız çıxarılır. Qızıl qapaq, qazma və hər növ qayırma dişlər. Dişin yaxşı qayırılması təmin olunur. Kənardan gələnlər üçün iş tezliklə görülür. Qiymətlət münasibdir. Qəbul olunur 9 - 2-yə və axşam 4 - 7-yə kimi. Voronsovski küçə 17 nömrəli evdə, paradnı qapıdan.

215

Baytariyyə həkimi və Tibbi fakültənin 2-nci kursunun müdavimlərindən **A.A.Ter-Bağdasarov** xırda heyvanları səhər saat 4-dən axşamadək, iri heyvanlara isə mal sahibinin evində baxır və cavan heyvanlara qiymət qoyur. Ünvan: Karantinni küçədə nömrə 100. Telefon nömrəsi 43-08.

2681

Doktor Larionovun
cərrahiyyə və arvad xəstəxanası

(Bazarnı və Qubernski küçələrinin küncündə) naxoşlar qəbulunu təzələmiş: 1) Xəstəxanada yatmaq ehtiyacı olanlar həməvəqt [həmişə]; 2) Gələn xəstələr səhər saat 9-dan gündüz saat 4-ə qədər.

Xəstəxananın həkimləri: Arvad xəstəliklərindən: doktor V.Q.Mitrofanov. Cərrahi xəstəliklərindən: doktor A.İ.Okinşeviç, doktor Mir Əsədulla Mirqasımov.

2683

Arvad diş həkimi M.S.İdaşkina

Naxoşları qəbul edir səhər saat 9-dan axşam saat 6-ya kimi. Ünvan: Nikolayevski küçədə 25 nömrəli evdə. Telefon 32-41.

2629

Arvad diş həkimi
Platonova

Mamalıq, qadın və əmrazi-daxiliyyəyə [daxili xəstəiklərə] mübtəla olanları qəbul edir hər gün səhər saat 8-dən 10-a kimi, axşam saat 4-dən 7-yə kimi.

Telefon nömrə: 50-06. Adres: Kolyubakinski küçədə Parapetin küncündə ev nömrə 26.

2664

Petroqraddan gəlmiş doktor
İshaq Avetisoviç Atayans
(professor Mixaylovun müavini)

Mamalıq, qadın və urologiya naxoşluğuna mübtəla olanları qəbul etməyə başlamışdır. (Bövl [idrar] yolu azarını, köhnə və təzə süzənəyə müalicə edir.) Bövl yolunu ayna ilə müayinə edir. Hər gün axşam saat 3-dən 6-ya kimi. Çaharşənbə günləri fəqirləri pulsuz qəbul edir. Ünvan: Telefonnı küçədə 6 nömrəli evdə, mənzil nömrə 3. Telefon 20-90.

2663

Mama Gövhər xanım

Hər gün naxoşları qəbul edir saat 9-dan 12-yə qədər. Adres: Armyanski küçədə, 13 nömrəli evdə, 1-ci mərtəbə. (Bu yaxınlarda orada xüsusi təvəllüdxana [doğum evi] açılacaqdır.)

2695

Bakı İstiqrazi-Mütəqabilə Cəmiyyəti

Bakı İstiqrazi-Mütəqabilə Cəmiyyətinin idarəsi bununla məlum edir ki, cəmiyyətin ümumi iclası mart ayının 23-ündə səhər saat 10-da Cəmiyyətin binasında təyin olunub.

Müzakirə ediləcək məsələlər:

1) Şura idarəsinin məruzəsi.
2) Təftiş komissiyasının məruzəsi.
3) 1918-ci il məhsubatının [hesabatının] müzakirə və təsdiqi.
4) 1919-cu il smetasının müzakirə və təsdiqi.
5) Sabiq sədr Eyvazovun yerinə təzə sədr intixabı [seçilməsi].
6) İdarəyə 1918-ci ilə kimi üzv Səfərəliyev İsa bəy və növbətlə çıxmış Ter-Stepanyanın yerinə təzə üzvlər intixabı.
7) Növbətlə çıxmış şura üzvü Əhmədovun yerinə təzə üzv intixabı.
8) Təftiş komissiyasına 3 üzv və 3 namizəd seçilməsi.
9) Mirzəxanovun külfətinə "pensiya" vermək barəsində.
10) İclasda müzakirə edilə biləcək məsələlər barəsində.

İdarə
46

Elan

Ticarət kantorumuzda putla və boçka ilə neft cövhəri [kerosin] satılır. Bundan əlavə, orada satılır hər qisim irinarın duz, ot, saman, arpa, buğda, kömür və qeyriləri. Ünvan: Armyanski və Sisyanovski küçələrin küncündə, 25 nömrəli evdə.

Qənbər Sadiqzadə
5700

Müvəqqəti müdir:
Hacıbəyli Üzeyir bəy

TRANSLİTERASİYA İLƏ BAĞLI QEYD VƏ ŞƏRHLƏR

Azərbaycan Məclisi-Məbusanında

"Kujim": Qəzetdə "Kumin" getmişdir. Soyadının yanında mötərizə içində, mənsub olduğu partiya yaxud fraksiyanın adı yazılmalı idi, fəqət qəzetdə boşluq buraxılmışdır. Kujim Bakı Ukraynalıları Radası tərəfindən seçilmiş və Parlamentdə Milli azlıqlar fraksiyasının üzvü olmuşdur.

Türkcə dəftərdarlıq

"Be mən çe?": (farsca) "Mənə nə?"

"Rum tayfası": Qədim romalılar nəzərdə tutulur.

Cənub-Qərbi Zaqafqaziya Hökuməti

"1335 kanuni-sani 18": burada tarix rumi təqvimlə verilmişdir; miladi təqvimlə 18 yanvar 1919-cu ilə uyğundur.

Mətbuat

"Biləks, gedirlər ki…": qəzetdə "gedirlər" yerinə "görürlər" getmişdir.

Bakı xəbərləri

"Hərarətli şeirlər": Məhəmməd Hadinin "Hərarətli şeir və yaxud qızdırmalı halımda saçmalarım" adlı şeiri nəzərdə tutulur.

Azərbaycanda

"Birinci zəruri əkinləri üçün…": qəzetdə "əkinləri" getmişdir; "əginləri" [əyinləri] olmaq ehtimalı da var.

Bakı İstiqrazi-Mütəqabilə Cəmiyyəti

"1919-cu il smetasının…": qəzetdə "1918-ci il smetasının" getmişdir.